

МЕХАНІЗМИ ВРАХУВАННЯ ПРОЦЕСІВ НЕСТАБІЛЬНОГО СПОЖИВЧОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ФОРМУВАННІ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання всі вищі навчальні заклади зіткнулися з необхідністю вирішення проблем у підготовці фахівців, що їх потребує ринок праці. Діяльність ВНЗ у цих умовах повинна містити суттєво вагомий елемент – підготовлений ними для поточних та майбутніх ринкових умов фахівець повинен стати конкурентоспроможним та відповідати вимогам роботодавця.

Конкурентоздатність фахівця в загальному плані може бути визначена як його здатність працювати, максимально швидко входити у виробничо-господарський процес того підприємства, де він працює на даний момент. Його знання, вміння та навички повинні відповідати потребам та вимогам сучасної якості праці з точки зору роботодавця.

Розв'язання цієї досить складної в сучасних умовах господарювання задачі може бути здійснено тільки на базі комплексної програми підготовки фахівця, що буде розроблена кожним вищим навчальним закладом, з урахуванням його профільних особливостей.

Головним для ринку праці та, відповідно, освіти є питання, що допоможе визначити: що саме найбільш доцільно надавати студентам для вивчення в процесі здобуття ними відповідної освіти – знання чи вміння? Або ж є потреба врівноваження того й іншого? Але це потребує визначення питомої ваги кожного з елементів у ході навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовку конкурентоспроможних спеціалістів можливо забезпечити лише за умов, що їх підготовка буде базуватися на комплексному системному сучасному підході до організації процесу навчання. Це викликано тими особливостями ринку праці, що останній у більшості випадків не визнає потребу в «чистих» знаннях, а сприймає фахівця з чітко визначеними вміннями та навичками. Визначення профілювання підготовки спеціалістів у системі професійно-технічної освіти повинна також враховувати регіональні особливості кадрової підготовки та здійснюватися на основі новітньої рейтингової системи. В основі цієї системи з'являється можливість поетапного розв'язання невизначеності із застосування розроблених та апробованих алгоритмів перетворення навчальної інформації з подальшою самооцінкою ефективності обраних дій із метою досягнення позитивних результатів та внесення своєчасної корекції в прогнозовану стратегію навчання, що, в свою чергу, базується на схемі: знання-вміння-навички. У відповідності до цієї схеми значна увага приділяється лекційному матеріалу та всьому комплексу практичних занять, чому сприяє створення інформаційних блоків за професіями, в яких враховується ієрархічний принцип побудови та рівневий – що враховують усі принципи неперервного навчання. Це відповідає вимогам стандарту професійної освіти, що відображено в тарифно-кваліфікаційному довіднику.

Постановка завдання. Формулювання цілей статті. Базуючись на використанні кредитно-модульної системи навчання, ми розглядаємо можливість застосування гнучких термінів навчання з урахуванням рівня підготовки студента та бажаного рівня кваліфікації.

Виклад основного матеріалу. На основі урахування побажань роботодавця (підприємства, організації) частина модулів або їх композиційна структура можуть бути трансформовані. В ринкових умовах виникла потреба в гнучкому навчанні декільком професіям на базі паралельного процесу навчання (отримання двох професій).

У процесі вивчення сучасних закономірностей організації виробничих систем на підприємстві та розроблених на їхній основі раціональних форм та методів здійснення виробничих організаційно-технологічних операцій, студенти отримують знання про відношення, що забезпечують зв'язок між технічною стороною діяльності та відносинами між людьми в процесі праці з урахуванням особисто-підприємницької діяльності та

сучасних питань економічної безпеки.

У відповідності з цим у курсі «Системи технологій» передбачені шляхи розширення пізнавальних можливостей студентів для збільшення навчальної, науково-дослідної та професійно-навчальної діяльності.

Студенти цікавляться дисциплінами, що відображають сутність та закономірності організації виробництва, відповідність форм та методів організації виробництва, вимогам підвищення змістовності праці в умовах конкурентної боротьби на ринку.

Суттєвим питанням ринкових відносин є процес та сутність планування, що в курсі підготовки менеджерів знаходить відображення в дисципліні «Організація підприємницької діяльності». Особливу цікавість у студентів викликає питання планування діяльності та, зокрема, теми, пов'язані з бізнес-планом, бо відкриття нового підприємства та розвиток підприємницької діяльності потребують умінь його створення з урахуванням конкретних особливостей ринку.

Крім того, наявні взаємини підприємців із банківською сферою базуються на основних та переконливих показниках бізнес-плану. При працевлаштуванні працівників на роботу до вимог роботодавця додається й знання молодими фахівцями цього питання, що інколи стає вирішальним елементом у визначенні конкурентоспроможності випускника як претендента на відповідну посаду.

У вирішенні питань організації праці суттєве значення, що впливає на самооцінку здатності студентів орієнтуватися в практиці ринкових відносин, мають ділові ігри, застосування яких готує майбутніх фахівців до практичної діяльності. Ділова гра «Аналіз ділових здібностей» дозволяє майбутньому спеціалісту попередньо оцінити свої можливості та визначити напрямки своїх ділових недосконалостей для їхнього подальшого корегування. Ділова гра «Претендент на посаду керівника» та управлінські тести дозволяють сформулювати у студентів більш точну та вірну уяву щодо чинників управлінського потенціалу, які сприяють успіху в управлінській діяльності: дозволяє навчити експертному методу кількісної оцінки управлінського потенціалу кадрів. Проведення цієї ділової гри дозволяє більш глибоко розвинути творче мислення в учасників гри, підвищити здатність ефективної взаємодії один з одним при прийнятті колегіальних та колективних рішень.

Етапи гри передбачають таке:

– ставиться завдання та пояснюється її мета, вихідні умови, посадові особливості та вимоги до претендента;

– кожен учасник гри оцінює по наданих показниках управлінський потенціал претендентів, а також перелік чинників цього потенціалу, необхідних сучасному керівнику підприємства;

– кожна група, що бере участь у грі, шляхом взаємних консультацій напрацьовує загальну оцінку чинників управлінського потенціалу претендента на заміщення вакантної посади;

– на основі розроблених показників складається соціограма претендента.

Гра дозволяє студентам на основі вагомості кожного чинника визначити забезпечення ефективності управлінської діяльності претендента на вакантну посаду. Як засвідчила практика, гра проходить досить жваво, в активній формі та викликає багато питань, що мають безпосереднє відношення до майбутньої практичної діяльності студентів у виробничих умовах сучасного виробництва. Суттєвий інтерес викликають у студентів і оцінювальні тестові питання.

Ділова гра та оціночні тести, що використовуються в навчальному процесі, дають можливість студентам оцінити свої можливості та кореспондувати їх із вимогами роботодавців, коли вони проходять різні види практик та стикаються з реальними виробничими відносинами.

Значну активність проявляють студенти при вивченні теоретичного матеріалу та практичних занять за темою «Організація заробітної платні». З цими питаннями вони

стикаються і в навчальному процесі, особливо при проходженні практик, а також у реальному житті. Останнім часом в Україні накопичено позитивний досвід підтримки студентів та молодих науковців. Основними напрямками такої підтримки є: підвищення стипендій, зацікавленість в окремих напрямках наукових досліджень окремими фірмами, президентські та інші види стипендій. Позитивним чинником цього є якісне зростання кваліфікації студентів.

Слід відмітити, що аналіз закордонних та вітчизняних літературних джерел щодо питань розвитку вищої школи говорить про те, що все більш ділових та суспільних організацій переконуються у важливості ролі освітнього процесу в країні для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності та розвитку інвестиційного процесу в різних галузях промисловості.

Останнім часом отримує розвиток комерціалізація вищої школи. Такий напрямок її розвитку веде до змін у структурі бюджету вищих навчальних закладів – зменшується частка державних витрат та, відповідно, збільшується питома вага грошових коштів, що заробляють самі навчальні заклади. Така можливість з'являється в результаті укріплення науки та ринкових виробничих відносин. Промисловців та підприємців різних рівнів у першу чергу цікавить концентрація «мозку» у вищих навчальних закладах. Вони очікують появу та активізацію на ринках праці якісно підготовлених теоретично та з наявною «ринковою хваткою» фахівців із різним ступенем новаторства, нестандартним мисленням; здатних у перспективі оживити напрямки промислового розвитку в країні. Одночасно роботодавці шукають прогресивних молодих керівників, що мають відповідну підготовку та здатні забезпечити економічну безпеку своїх комерційних інтересів.

Критеріями економічної безпеки всіх напрямків сучасного бізнесу є такі:

- наявний потенціал ресурсів та можливості його подальшого інтенсивного розвитку;
- підвищення рівня ефективного використання ресурсів, капіталу при одночасному зменшенні трудових та енергетичних витрат;
- підвищення конкурентоспроможності економіки. Укріплення соціальної стабільності та ряд інших елементів.

Стабільні знання в цьому питанні надає для спеціальності «Менеджмент організацій» така дисципліна, як «Основи економічної безпеки». Цікавість до її вивчення в студентів висока. Знання, отримані випускниками та оцінка роботодавців, відповідають сучасним інтересам та вимогам останніх із подальшим пристосуванням до умов ринку з усіма його складностями та особливостями.

Висновки. В цілому процес врахування нестабільного споживчого середовища при формуванні змісту підготовки студентів до майбутньої виробничої та управлінської діяльності є багатофакторною моделлю, в якій виникає велика кількість гнучких процесів, що перебувають у стані постійного розвитку і тому потребують ретельного всебічного вивчення та аналізу. З метою реалізації цих та інших поставлених питань ефективним є застосування методу модулювання.

Моделювання відрізняється від інших методів дослідження тим, що процес у цілому вивчається не безпосередньо в застосуванні до самого об'єкту вивчення, а шляхом вивчення чинників і процесів, аналогічних даному. При моделюванні між суб'єктом та об'єктом вивчення перебуває проміжкова сходинка – модель. Моделювання – це гнучкий процес, в ході якого уявлення про саму модель може постійно поповнюватися новими чинниками й коректуватися у відповідності з необхідними умовами. В умовах широкого розвитку та застосування персональних комп'ютерних систем цей процес дозволяє суттєво зменшити витрати часу на здійснення досліджень та підвищити їхню реальну цінність. Окремі напрямки проведених досліджень можуть бути відпрацьовані та змодельовані як самостійні напрямки з подальшим узагальненням у відповідності з поставленими задачами в єдиний комплекс.

В основі вивчення й моделювання різних процесів завжди лежить експеримент – реальний або віртуальний. В останні роки спостерігається підвищений інтерес до

нейронних мереж, що дозволяють успішно їх реалізувати в різних галузях науки (медицині, геології, бізнесі тощо). Нейронні мережі знаходять практичне застосування там, де є необхідність вирішити задачі прогнозування, класифікації або керування.

Це пояснюється таким:

- нейронні мережі потужний метод моделювання, який дозволяє визначити досить складні залежності;

- нейронні мережі є нелінійними за своєю природою; протягом багатьох років лінійне моделювання було основним методом у багатьох галузях, бо для нього розроблена процедура оптимізації. При вирішенні задач, де лінійна апроксимація незадовільна, а їх досить багато, лінійні моделі працюють незадовільно;

- нейронні мережі привабливі й з інтуїтивної точки зору, бо вони базуються на біологічній моделі нервової системи. Нейронні мережі, що їх будує система ST Neural Networks, є суттєвою зброєю фахівця, що використовує прикладну статистику.

Для створення комп'ютерної моделі у відповідності з умовами досліджень повинні бути враховані та розглянуті найвпливовіші чинники.

Схематичне зображення запропонованої моделі має вигляд, наведений на рис., де в якості вхідних даних, що підлягають аналізу, прийняті показники ряду чинників – від VAR1 до VAR. Нейрони регуляторної системи організовані в шари. Вхідний шар слугує для значень, що вводяться з переліку. Кожен шар нейронів з'єднується з усіма елементами попереднього шару. При функціонуванні системи до вхідних елементів подаються значення вхідних перемінних величин, а потім послідовно відробляються нейрони проміжкових та вихідного шару. Кожен із них вираховує своє значення активізації, отримуючи зважену суму вихідних елементів. При роботі з пакетом ST Neural Networks можна вільно обирати перемінні величини й відмінити попередній відбір. Крім того, система ST Neural Networks вміє самостійно шляхом дослідження обирати корисні перемінні величини. Будь-яка нейронна мережа приймає на вході числові значення та видає на виході також числові значення. Передаюча функція для кожного елемента мережі загалом обирається таким чином, щоб її вхідний аргумент міг приймати вільні значення, а вихідні значення попадали в чітко обмежений діапазон. Вихідні значення завжди належать обмеженому діапазону, а вся інформація повинна бути представлена в числовому вигляді. Відповідні засоби є в пакеті ST Neural Networks попереднього шару та віднімає від нього порогове значення. Наступним кроком значення активізації перетворюються в додаткові та в результаті здійснюється вихід нейрона. Після того, як вся мережа відпрацює вихідні значення елементів вихідного шару, вони приймаються за вихід усієї мережі в цілому. При роботі нейронна мережа приймає значення вхідних перемінних величин та видає значення вихідних перемінних величин.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, мережа може бути використана в ситуації, коли є визначена відома інформація і необхідно отримати інформацію, що поки ще не відома і має важливе значення.

Наведені постановочні питання та запропонований метод дослідження дозволяють більш цілеспрямовано враховувати проблеми нестабільного середовища при формуванні змісту підготовки студентів за спеціальністю «Менеджмент організацій і адміністрування».

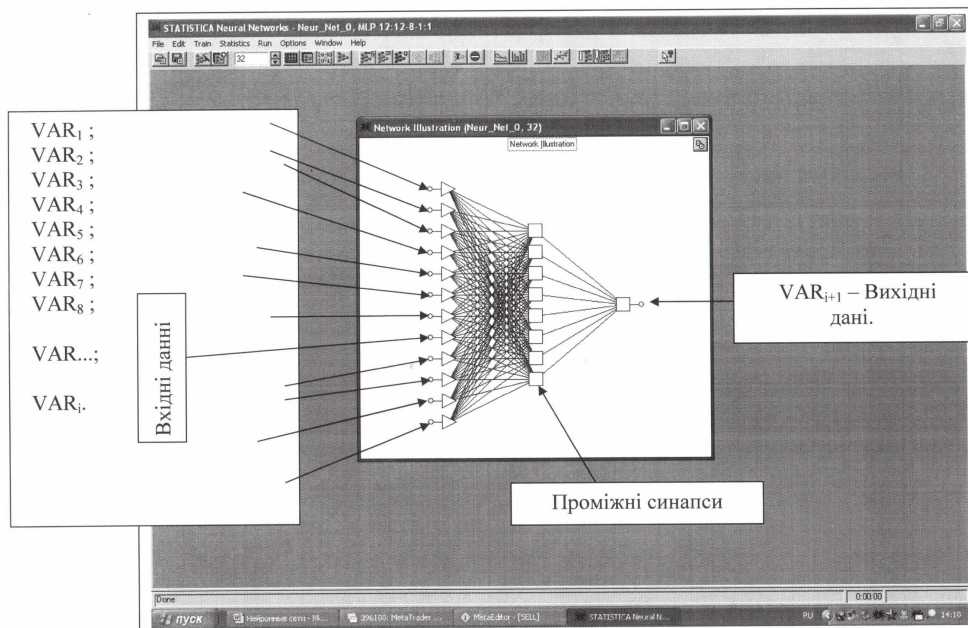

Рис. Схема комп'ютерної моделі

Список використаних джерел

1. Кузнєцова А. Я. Фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності : монографія / А. Я. Кузнєцова. – Львів : Львів. банків. ун-т НБУ, 2005. – 320 с.
2. Мурашко М. І. Менеджмент персоналу : монографія / М. І. Мурашко. – К. : Знання, 2008. – 436 с.
3. Семенов А. К. Психология и этика менеджмента и бизнеса : учеб. пособие / А. К. Семенов, Е. Л. Маслова. – 2-е изд. – М. : Информ.-внедрен. центр "Маркетинг", 2000. – 198 с. : ил.
4. Щєкин Г. В. Основы кадрового менеджмента : учеб. для студентов высш. учеб. заведений / Г. В. Щєкин ; МАУП. – 5-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2004 – 280 с.
5. Інфокомунікації – человеку, бізнесу, обществу // Информационное общество. – 2003. – № 2.
6. Галатенко В. А Основы информационной безопасности : учеб. пособие / В. А. Галатенко : под. ред. В. Б. Бетелина. – 4-е изд. – М. : Интернет-Ун-т Информационных Технологий : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2012. – 205 с. – (Основы информационных технологий).

Лагутцев А. Р., Обидєннова Т. С.

Механізми врахування процесів нестабільного споживчого середовища при формуванні змісту підготовки студентів спеціальності управлінської спрямованості

Розглянуто можливості поліпшення процесів формування підготовки спеціалістів з урахуванням побажань роботодавців. Запропоновано модель аналізу процесів підготовки на основі нейронних мереж.

Ключові слова: гнучкі терміни навчання, конкурентоздатність фахівця, комплексна програма підготовки, наявний потенціал ресурсів, урахування потреб роботодавців, ділові ігри, модулювання на основі нейронних мереж.

Лагутцев А. Р., Обыденнова Т. С.

Механизмы учета процессов нестабильности потребительской среды при формировании содержания подготовки студентов специальности управленческой направленности

Рассмотрены возможности улучшения процессов формирования подготовки специалистов с учетом пожеланий работодателей. Предлагается модель анализа процессов подготовки на основе нейронных сетей.

Ключевые слова: гибкие сроки обучения, конкурентоспособность специалиста, комплексная программа подготовки, имеющийся потенциал ресурсов, учёт требований работодателей, деловые игры, моделирование на основе нейронных сетей.

A. Lagutsev, T. Obydennova

The Mechanisms of Accounting Processes of Instability Consumer of Environment in Shaping the Content of Students Training in Administrative Orientation

The author considers the possibilities of improving the processes of formation of training specialists with the wishes of employers. The paper proposed the analysis model of preparation processes based on neural networks.

Key words: flexible terms of training, competitiveness expert, comprehensive training program, the installed capacity of resources, taking into account the requirements of employers, business games, simulations based on neural networks.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2013 р.